

**ИЗСЛЕДВАНЕ НА ЛИЧНОТО УСЕЩАНЕ ЗА
СИГУРНОСТ, ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ И
ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА СРЕДАТА
ЗА СИГУРНОСТ**

**СОФИЯ
1 ОКТОМВРИ 2015**

© Всички права запазени. Фондация „Общество и сигурност“, 2015. Всички авторски права върху текста са запазени за Фондация „Общество и сигурност“. Фондация „Общество и сигурност“, допуска използване на текстове с единствено условие да бъде цитиран източникът.

Въведение:

В периода април – септември 2015г. беше проведено изследване с цел да се установят политиките за сигурност на местно и регионални ниво, както и да се измери личното усещане за сигурност на гражданите на Република България.

Изследването протече в две направления: 1) Количествено изследване, чрез попълване на онлайн анкета, извършено в периода април – септември 2015 и 2) Провеждане на регионални форуми с представители на местна власт в периода април – юни 2015г.

Сигурността, в контекста на изследването беше разглеждана като базисна потребност, която трябва да бъде удовлетворявана посредством интегрирани политики, които обхващат не само националната сигурност, но засягат социалната, финансова, икономическа, образователна и здравна сигурност.

Сигурността е потребност, породена от недостига: тя изисква физически или психологически условия, които личността се стреми да поддържа в приемлив диапазон. Когато потребността от сигурност бъде удовлетворена, свързаната с нея мотивация намалява или изчезва, и поведението на човека се променя.

Изследването има за цел да се зададат въпроси и утвърдят най-често срещаните поведенчески модели за справяне с несигурността. Проучването постави отделната личност и нейните потребности в центъра на всички политики за сигурност и имаше за цел да потвърди или опровергае мултидисциплинарното разбиране на Фондацията за сигурност, което включва и важният елемент: защита на човешките права.

При обявяването на изследването и при подбора на целевата група на анкетираните изрично беше указано, че в него се търсят за участие икономически активни хора, представители на структури на гражданското общество и представители на местната законодателна и изпълнителна власт.

В България към момента не е правено подобно изследване, което да идентифицира моделите за справяне с несигурността, доверието в институциите и най-вече да установи индивидуалното усещане за сигурност. **Изследването поставя началото на един дълъг процес, където ще се промени разбирането за сигурността и отделната личност ще има все по-голямо влияние върху формирането, прилагането и изпълнението на политики за сигурност.**

Избраният метод за проучване на усещането и политиките за сигурност, може да бъде определен като комплексен, включващ количествено изследване чрез онлайн анкета, популяризирана сред определен кръг граждани на Република България и качествено изследване за политиките за сигурност, посредством провеждане на регионални форуми за поканени представители на местната власт.

Методология

При избора на методологията за провеждане на изследването беше отчетен характера на поставената цел и бяха спазвани следните принципи: прецизност,

доказана висока етичност, уважение на дискретността и ефективно съчетаване на количествените с качествените показатели и критерии.

Количествен подход

Важен аргумент в полза на прилагането на количествен подход бе, че проучване може да бъде повторено отново след няколко години и да се проследи и измери промяната на личното усещане за сигурност и политиките в тази сфера, както и доверието в институциите. Количественото проучване може да бъде разширено и да бъдат добавени и нови въпроси в зависимост от контекста и промяната в средата за сигурност, което ще позволи да се измери развитието на посочените показатели във времето.

Качествен подход

Качественият подход позволява фокусирането в дълбочина върху конкретни територии и проблеми на местната власт и задоволява нуждите на настоящето изследване, но при условие, че се направи внимателен подбор на методиката и на изследваните общини. Избраният метод за провеждане на качествено изследване бяха регионални форуми в 5 областни центъра – Варна, Бургас, Плевен, Смолян, Пловдив и 1 общински център - Казанлък. Във форумите взеха участници представители на областни администрации, ОДМВР, РСПБЗН, местна власт, неправителствени организации, граждани и медии. Несъмнено това предопредели възможността след анализ на резултатите от количественото и качествено изследване да се пристъпи към изводи и заключения, за които да се предполага, че ще са валидни за повечето граждани на Република България и представители на местната власт.

Количествено изследване – анкета

Анкетният лист съдържа само затворени въпроси. Независимо от относително ниските равнища на получавани отговори при он-лайн анкетите, бе използван именно този инструмент, защото целевата група на изследването са икономически и граждански активни хора, които разпознават проблематиката. За по-добро достигане до целевите публики бяха разпространени за попълване и няколко въпросника, бяха публикувани в седмичните бюлетини на ФРМС, Програма достъп до информация и „За фондовете“, а също така и бяха изпратени по имейл до представители на неправителствени организации. Въпросникът беше публикуван на сайта на Фондация „Общество и сигурност“, Порталът за неправителствени организации www.ngobg.info, а също така във фейсбук страницата и групите на Синдикална федерация на служителите в МВР.

Анкетата беше разпространявана и офлайн сред участниците в регионалните форуми, след което бе обработена заедно с резултатите от онлайн-проучването. В приложение „Количествен въпросник“ в края на настоящия анализ е публикувана анкетната карта.

Качествено изследване – регионални форуми

Използваната методология за идентифициране на спецификите на всяка една територия, идентифициране функцията и отговорностите на представителите на

различните заинтересовани страни и дискутирането на едни и същи въпроси, комбинират качествените и количествени подходи за целите на теоретичния анализ.

Методът предоставя възможност да се проведе дискусия и да се идентифицират основните предизвикателства пред сигурността и политиките за сигурност на местно ниво, а също така и ролята на местната власт, правоохранителните органи, гражданите и медиите за решаване на проблемите, с които се сблъскват и справяне с нарастващата несигурност. Провеждането на форуми позволи да се води групата целенасочено към темата и да се структурират резултатите от тях. В същото време по този начин се избегна риска, който се забелязва в дълбочинните интервюта да се акцентира върху субективните възгледи на респондентите и те да се отразят негативно на изследването.

Що се отнася до въпросите, обсъдени на регионалните форуми, то те са:

1. Кои са предизвикателствата, с които се срещат институциите по отношение на услугата «гражданска сигурност»?
2. Кои са добрите практики и успехи на местно и регионално ниво и как да ги направим национални политики?
3. Как да насърчим гражданите да бъдат проактивни по отношение на услугата «гражданска сигурност»?
4. С какво да започнем?

Важно е изрично да се подчертае, че подреждането на въпросите отразяват не толкова йерархията на тяхната значимост, колкото имат за цел да се постигне етично, целенасочено, смислено и резултатно структуриране на дебатите, с цел придобиване на задълбочена представа за ситуацията във всяка територия, идентифициране на добрите практики и стратегии за мобилизиране на обществена подкрепа в изготвянето и реализирането на политики за сигурност и първоначалните действия, които участниците са готови да предприемат.

Изследвана съвкупност

Целевата група, идентифицирана за **количествения въпросник**, е съставена от икономически и граждански активни хора, представители на структури на гражданското общество и представители на местната законодателна и изпълнителна власт. В целевата група са включени и служители в МВР. Участниците в изследването са разпределени в 5 възрастови групи и 5 типа населени места.

Комбинирайки опита, знанията и оценките на целевата група се постигна възможно най-оптималният резултат по отношение на личното усещане за сигурност сред икономически и граждански активните граждани на Република България.

Би следвало да се подчертае, че всички участници в **качественото проучване** показаха висока степен на отвореност и разбиране по темата, демонстрирайки ясно желанието си да осветлят в детайли всички разисквани въпроси. В процеса на разговорите бе получена много голяма по съдържание и по обем информация. Цялата релевантна информация в нейната същност е отчетена и интегрирана в анализа на проблемите и предложенията за тяхното решаване, публикувани във втората част на настоящия документ. Все пак, предвид обемните ограничения, част от информацията е представена в синтезиран вид.

Регионалните форуми се проведеха в 6 града – Плевен, Смолян, Варна, Бургас, Пловдив и Казанлък и в тях взеха участие 78 души. Във форумите бяха представени следните институции: областна администрация, общинска администрация, доставчици на социални услуги, неправителствени организации, работещи в сферата на правата на човека, превенция и борба с домашното насилие, превенция на зависимостите, младежки работници, представители на Областни дирекции на МВР, общински кметове и кметове на населени места, регионална дирекция „Бюро по труда“. Целта на качественото изследване беше да се установи подкрепата на местно ниво за концепцията на Фондация „Общество и сигурност“ за услугата „гражданска сигурност“, както и да се идентифицират основните предизвикателства, с които се срещат представителите на различните заинтересовани страни и споделят утвърдените на местно ниво добри практики за повишаване на личната сигурност на гражданите. Втората цел на форумите беше да се определят най-важните мерки, които е необходимо да се предприемат на местно, регионално и национално ниво за повишаване сигурността на гражданите.

Специфични цели на изследването

Специфичните цели, които се поставиха, са:

- Да се установят нагласите на гражданите на Република България в областта на личната сигурност и безопасност;
- Да се установи доверието в институциите и поведенческите модели в ситуация на несигурност;
- Да се идентифицират конкретни мерки, които да се предприемат, за да се отговори на потребностите от сигурност на гражданите;
- Да се предвидят бъдещите тенденции гражданската сигурност - на базата на проведеното изследване и промяната на геополитическата обстановка;
- Да бъдат очертани основните параметри на модел или рамков документ, около който да се обединят представители на изпълнителна и законодателна власт за подобряване средата за сигурност;
- Да се формулират препоръки, основаващи се на резултатите от проведеното проучване за представители от изпълнителна и законодателна власт, правоохранителни институции и структури на гражданското общество;

РЕЗУЛТАТИ ОТ КОЛИЧЕСТВЕНО ПРОУЧВАНЕ

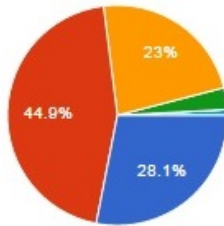
I. Демография

Общият брой респонденти е 468 души, от които 260 (56,4%) мъже и 201 (43,6%) жени. Най-голям е дялът на живеещите в областен център – 44,9% (211 души – 126 мъже и 85 жени), а след това са жителите на София – 28,1% (132 души – 68 жени и 62 мъже) и лицата населяващи общински центрове – 23% (108 души – 43 жени и 65 мъже). Най-малък е броят на участниците от чужбина – 0,9% (4 души, от които всичките жени) и живеещи на село – 3,2% (15 души – 4 жени и 11 мъже).

Най-голям е дялът на лицата на възраст 36-45 години (42,8% - 201 души), от които 124 са мъже, а 73 – жени. Дялът на респондентите на възраст 26-35 години е

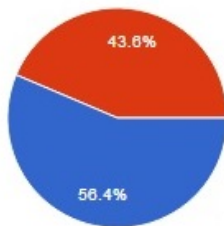
23,6% (111 души), като 56 са мъжете, а 55 отговорилите жени. 21,7% или 102 души са участниците в изследването на възраст 45-55 години, от които 43 жени и 58 мъже.

В какъв тип населено място живеете в момента?

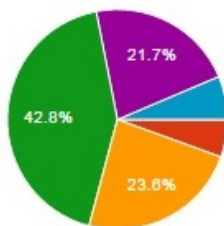
Столица	132	28.1%
Областен център	211	44.9%
Общински център	108	23%
Село	15	3.2%
Вилна зона	0	0%
Не живея в България	4	0.9%

Какъв е вашият пол?

Мъж	260	56.4%
Жена	201	43.6%

В коя възрастова група попадате?

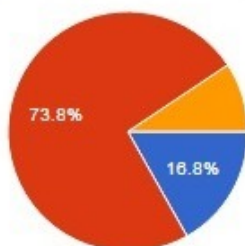

под 18 години	0	0%
19 - 25 години	26	5.5%
26 - 35 години	111	23.6%
36 - 45 години	201	42.8%
46 - 55 години	102	21.7%
над 55 години	30	6.4%

II. Усещане за лична сигурност и средата за сигурност

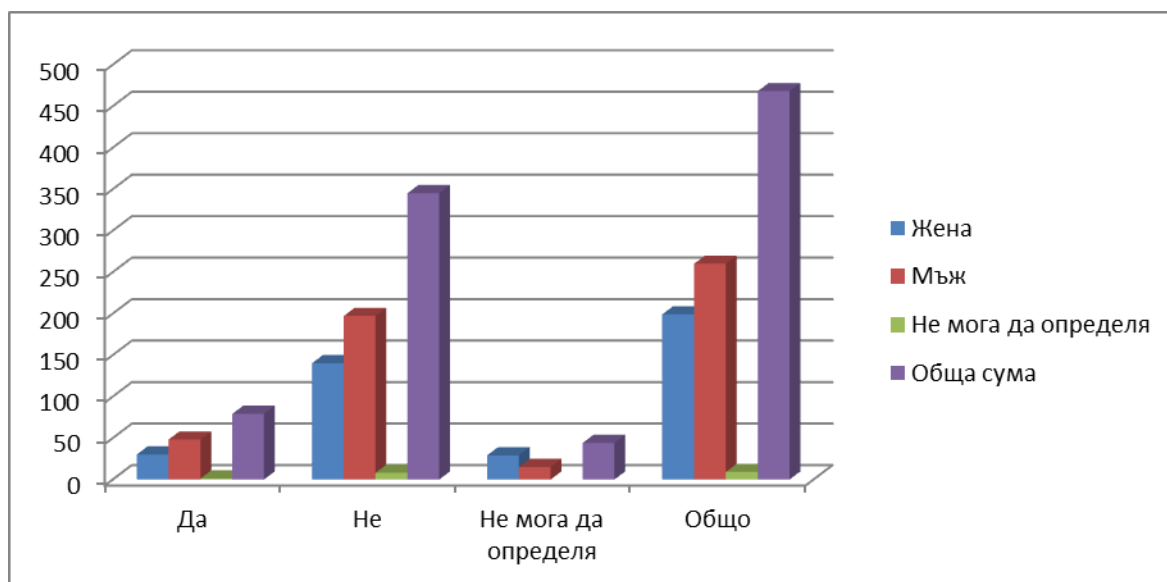
Делът на гражданите, които се чувстват несигурни за себе си и своите близки е 73,8% от общия брой участници в изследването, докато тези, които се чувстват сигурни е 16,8%. Малко над 9% са тези, които не могат да определят личното си усещане за сигурност.

Чувствате ли се сигурни и спокойни за себе си и своите близки?

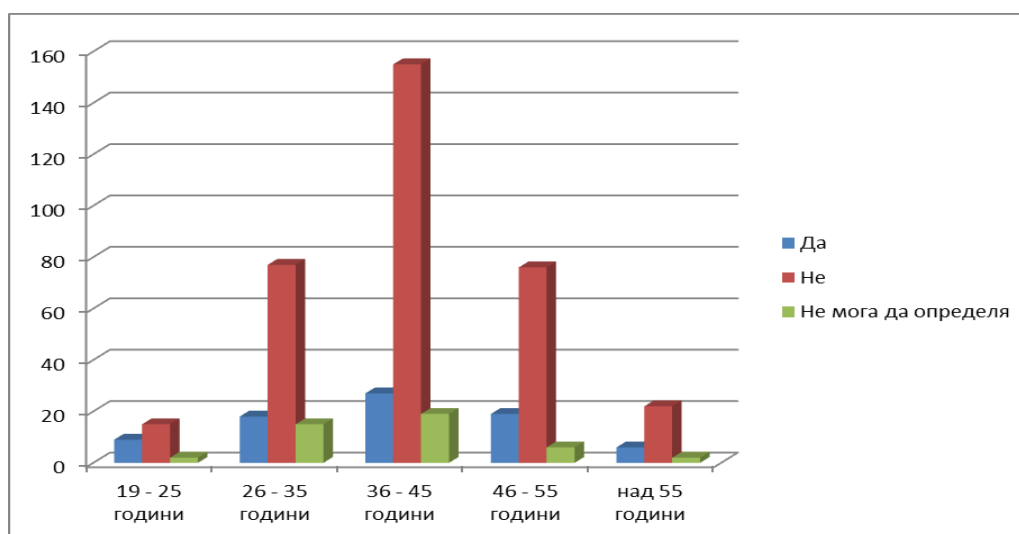

Да	79	16.8%
Не	347	73.8%
Не мога да определя	44	9.4%

Забелязва се малко по-високо ниво на несигурност сред мъжете в сравнение с жените, тъй като 70% от жените и 76% от мъжете са казали, че не се чувстват сигурни за себе си семействата си, а 15% от жените и 18% от мъжете са казали, че се чувстват сигурни. Делът на жените (14%), които са казали, че не могат да определят усещането си за сигурност е два пъти по-голям от мъжете (6%) дали този отговор.

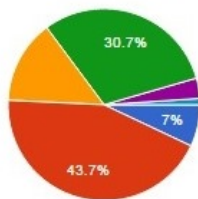

Най-голям е делът на несигурност сред лицата във възрастовата група 36-45 години (77% или 155 души), несигурност изпитват 75% (76 души) от респондентите на възраст 46-55 години, 73% (22 души) от лицата на възраст над 55 години и 69% (77 души) от лицата на възраст 26-35 години. Най-ниска е несигурността сред лицата на възраст 19-25 години (58% от респондентите в тази възрастова група или 15 души).

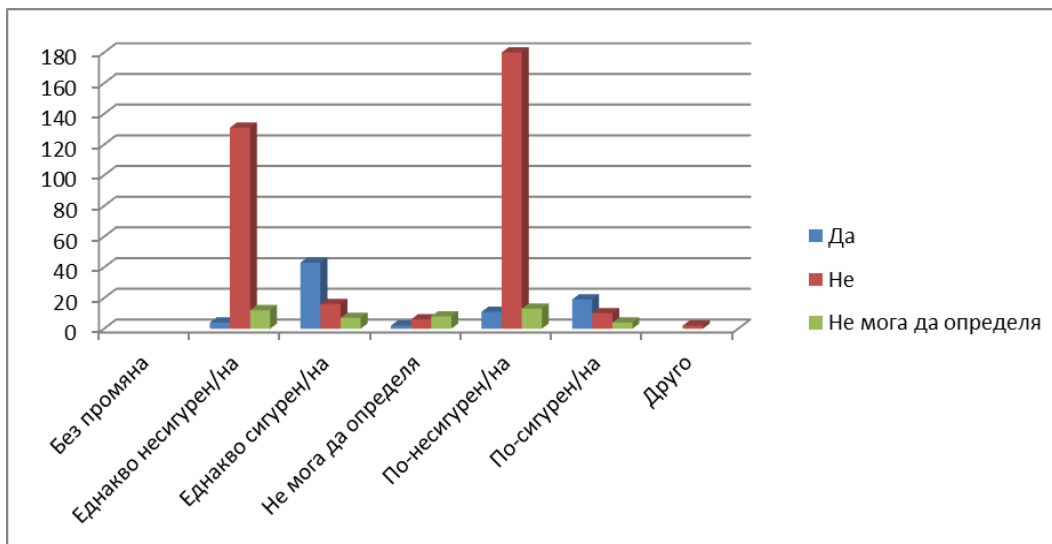
Според 43,7% (205 души) от участниците в изследването има трайна тенденция за увеличаване на личната несигурност в сравнение с 2010г., а 30,7% (144 души) се чувстват еднакво несигурни, както през 2010, така и през 2015г.

Ако съпоставите настоящата ситуация, по отношение на личното Ви усещане за сигурност, с тази през 2010г., как се чувствате в момента?

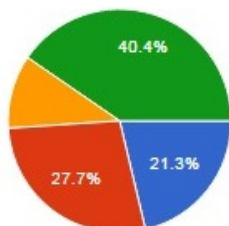
По-сигурен/на	33	7%
По-несигурен/на	205	43.7%
Еднакво сигурен/на	66	14.1%
Еднакво несигурен/на	144	30.7%
Не мога да определя	16	3.4%
Other	5	1.1%

Едва 7% (33 души) отчитат положителна тенденция и подобряване на средата за сигурност, но 10 от тях са отговорили на въпроса „Чувствате ли се сигурни за вас и вашето семейство?“ с „Не“. Аналогично е положението и с тези, които отчитат едни и същи нива на сигурност за периода 2010-2015г. (14,1% или 66 души), като 16 души от тях са казали, че не се чувстват сигурни за себе си.

По-голямата част от респондентите (59,6%) са били жертва или свидетел на престъпление в последните 5 години, като 10.6% са били и жертва и свидетел, 21,3% са били жертва на престъпление, а 27,7% са били и свидетели на престъпление.

В последните 5 години бил(а) ли сте жертва/свидетел на престъпление?

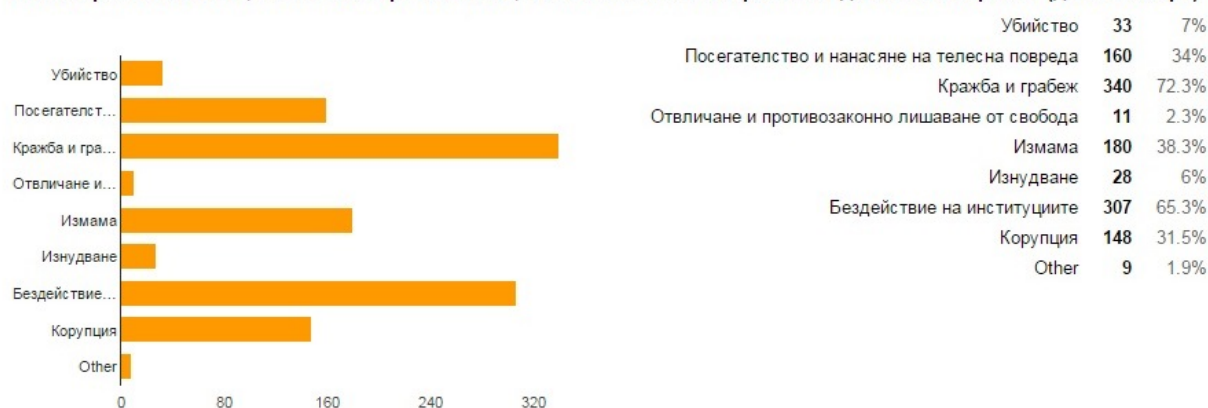
Да, бях жертва	100	21.3%
Да, бях свидетел	130	27.7%
Да, бях и жертва и свидетел	50	10.6%
Не	190	40.4%

Най-голям е делът на участниците в изследването, които се страхуват, че ще станат жертва на кражба и грабеж (72,3%), измама (38,3%), посегателство и нанасяне на телесна повреда (34%) и корупция (31,5%). Най-слаби са притесненията на респондентите, че могат да станат жертва на отвличане и противозаконно лишаване от свобода (2,3%), изнудване (6%) и убийство (7%).

Делът на гражданите, които се притесняват, че ще станат жертва на бездействие на институциите е изключително голям (65,3%) и се нарежда на второ място след страхът, че ще станат жертва на кражба и грабеж.

Кои са престъпленията, на които се притеснявате, че има най-голяма вероятност да станете жертва ? (до 3 отговора)

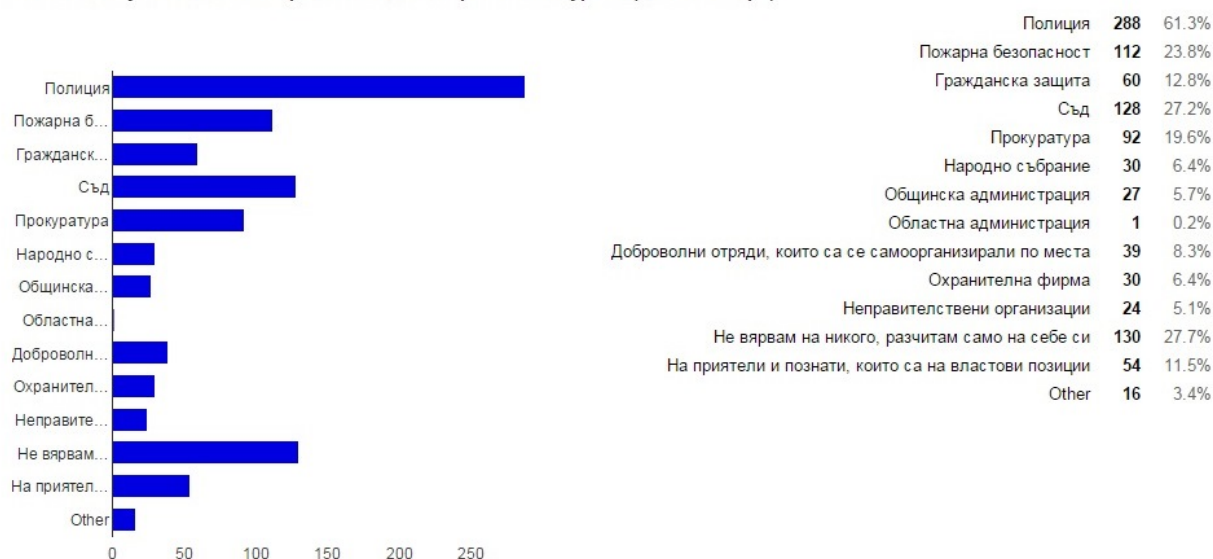

III. Доверие в институциите по отношение на личната сигурност

Най-разпознаваемата институция и тази, която се ползва с най-високо доверие е полицията (61,3% или 288 души), а след нея се нареждат съд (27,2%), пожарна безопасност (23,8%) и прокуратура (19,6%). Най-неразпознаваемите институции по отношение на личната сигурност са областна администрация (0,2%), неправителствени организации (5,1%) и общинска администрация (5,7%). Народното събрание и охранителните фирми са с едно и също доверие от гражданите (6,4%).

Изключително висок (27,2%) е делът на лицата, които са казали, че не вярват на никоя от институциите и разчитат само на себе си, както и на тези, които се доверяват на приятели на властови позиции (11,5%).

Коя е институцията, на която разчитате да Ви прави по-сигурни? (до 3 отговора)

IV. Потребности на гражданите и мерки за подобряване на средата за сигурност

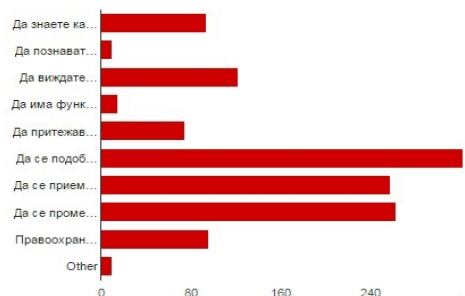
Най-голям е делът - 68,7%, на лицата, които искат да се подобри и ускори работата на МВР, съд и прокуратура. На второ място – 56%, изследваните лица са посочили, че е необходимо да се промени цялостно работата на институциите и да насочат усилията си върху реална превенция и разкриваемост на конвенционалната престъпност. А на трето място, 54,9% от участниците в изследването са поставили необходимостта от приемане и налагане на по-строги мерки за извършителите на престъпления.

Респондентите, отговорили, че за тях е важно да виждат по-често полицейско присъствие са 26,2%, а 20,4% са посочили, че за тях е важно правоохранителните органи и местни институции да съдействат и сътрудничат на гражданите.

Повече от една трета от участниците в изследването са пожелали да се предприемат мерки, повишаващи тяхната информираност и да развият собствени умения, като 20% са посочили, че за тях е важно да знаят какво да правят в различни ситуации, а 16% са пожелали да притежават необходимите умения, така че да решават проблемите си сами.

Най-малък е делът на тези, които искат да познават районния си инспектор (2,1%) и искат да има функциониращи доброволчески отряди към общината (3.2%).

Какво Ви е необходимо, за да се чувствате по-сигурни?(до 3 отговора)

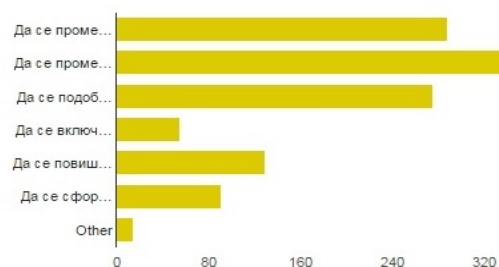
Да знаете какво да правите в различни ситуации.	94	20%
Да познавате районния си инспектор.	10	2.1%
Да виждате по-често полицейско присъствие.	123	26.2%
Да има функциониращи доброволчески отряди към общината.	15	3.2%
Да притежавате необходимите умения, така че да решите проблемите си сам.	75	16%
Да се подобри и ускори работата на МВР, съд и прокуратура.	323	68.7%
Да се приемат по-строги мерки за извършителите на престъпления.	258	54.9%
Да се промени цялостно работата на институциите и да насочат усилията си върху реална превенция и разкриваемост на конвенционалната престъпност.	263	56%
Правоохранителните органи и местни институции да съдействат и сътрудничат на гражданите.	96	20.4%
Other	10	2.1%

Според участниците в изследването е най-важно да се подобри работата на съд и прокуратура (78,5%), да се промени и реформира МВР (61,3%) и да се подобри взаимодействието между институциите (58,6%).

Повече от 30% от участниците в изследването са пожелали да се предвидят мерки и инструменти за гражданско участие в изготвянето на стратегически документи и да се сформират обществени съвети, които да наблюдават изпълнението на политиките за сигурност на местно и национално ниво.

Почти 30% от респондентите са заявили необходимост да се повиши информираността на гражданите за ролята на различните институции и как да реагират в различни ситуации. Делът на лицата посочили този отговор, кореспондира с броя на лицата заявили да се повиши тяхната лична информираност и да развият конкретни умения за справяне в различни ситуации, в които има риск за тяхната сигурност.

Кое е най-важното нещо, което трябва да се направи, за да се повиши сигурността на гражданите?(до 3 отговора)

Да се промени и реформира МВР	288	61.3%
Да се промени работата на съд и прокуратура	369	78.5%
Да се подобри взаимодействието между институциите	275	58.5%
Да се включат в местните и националните стратегически документи, мерки, които да предвиждат участие на гражданите в тяхното изготвяне	55	11.7%
Да се повиши информираността на гражданите за ролята на различните институции и как да реагират във всякакви ситуации	130	27.7%
Да се сформират обществени съвети, които да наблюдават изпълнението на политиките за сигурност на местно и национално ниво	91	19.4%
Other	15	3.2%

ИЗВОДИ

1. Гражданите на България се чувстват несигурни за себе си и своите близки.
2. Тенденцията е за влошаване на средата за сигурност.
3. Полицията е институцията с най-голямо доверие, а съдът е на второ място с повече от два пъти по-ниско доверие.
4. Близко 40% от респондентите не вярват на никоя от институциите и разчитат само на себе си или на приятели на властови позиции.
5. Най-голямото притеснение на гражданите на България е да станат жертва на кражба или грабеж и бездействие на институциите.

РЕЗУЛТАТИ ОТ КАЧЕСТВЕНО ИЗСЛЕДВАНЕ

При проведените форуми бяха обсъдени в детайли предизвикателствата, пред които се изправят представителите на местната власт, неправителствените организации, МВР, в т.ч. РСПБЗН и медиите.

Представителите на различните заинтересовани страни декларираха, че понятието „сигурност“ е много важно и че подобни дебати и обсъждания не са провеждани до сега.

„Чувствам ли се аз сигурен в дома си? На пътя? Сигурен ли съм, че следващият месец ще успея да си платя сметките? Имаме ли енергийна сигурност? Сигурен ли съм, че ако ми се случи нещо, тези около мен ще вземат отношение? За съжаление, отговорът е „НЕ“!“

Споделиха, че понятието „сигурност“ е широкоспектърно и е ценно, че посредством тези срещи се цели то да се изпълни със съдържание и да има не само унифицирано разбиране за сигурността, но и единен подход на местно, областно и национално ниво. Те определиха темата като изключително важна и споделиха, че нейното обсъждане не е навременно, а закъсняло, защото в момента гражданите живеят в ситуация на изключителна несигурност и непознаване ролята на институциите, което в съчетание с тяхната неефективност и ниското доверие в тях прави ситуацията изключително рискована.

Много сериозно внимание беше обърнато на социалната несигурност и на липсата на семейно възпитание, което се дължи на този вид несигурност.

„Няма как да предоставиш или възпитаеш сигурност, ако ти самият не си сигурен.“

Една част от участниците във форумите споменаха, че в обществото цари абсолютна несигурност – сред семействата, в училище, на улицата, в градския транспорт и най-вече в селата. Те казаха, че всички ние сме несигурни в себе си, защото не сме подготвени и не знаем как да реагираме. Основен извод от форумите, бе че не може да се създаде сигурна среда, ако не се разглежда сигурността във всичките и аспекти и ако не се постави личната сигурност в центъра на политиките на местно и национално ниво.

„Самите служители в МВР не разполагат с убеденост в себе си и собствената си институция – чадърите, политическото влияние, липсата на подкрепа от ръководителите си. Именно поради това, често вместо да се „вземе правилното отношение“, ние избираме да не вземаме такава.“

Голяма част от действащото към момента законодателство бе определено като ретроградно и неадекватно на съвременната среда за сигурност. **МВР бе определена като неефективна, но единствената останала институция, която доставя услугата „сигурност“ на гражданите.**

Основните проблеми, които бяха идентифицирани като влияещи негативно върху средата за сигурност на местно, областно и национално ниво са:

1. Гражданите не са информирани и не познават различната роля и функции на институциите и не притежават умения за адекватна реакция в ситуация на бедствия, аварии и кризи. Липсва гражданска активност и отношение на хората по темата.

„Правим много неща, а необходими ли са?“

2. Гражданите не само не мислят за собствената си сигурност, но и създават риск за живота на околните със своето рисково поведение и отношение.
3. Голяма част от гражданите се информират от медиите, а много малка част от тях дискутират и образоват по теми, свързани с гражданските права и сигурност.
4. Липсват обучителни програми за деца и младежи по темата „сигурност“ в контекста, разглеждан от Фондация „Общество и сигурност“ като базисна потребност. Часовете по безопасност на движението и развитие на умения при бедствия и аварии се negliжират и много често не се провеждат. Необходимо е да има диференцирано обучение за децата, съгласно техните индивидуални и специфични образователни потребности. Голяма част от децата използват социални мрежи и не знаят какви са реалните опасности там. Комуникират с непознати хора, публикуват снимки на семействата си, отбелязват се във всеки момент къде са, което създава огромен риск за тяхната сигурност. В същото време в училищата не се провеждат подобни часове, експертите по киберпрестъпления са малко, а полицаите не се обучават по тази тема и не могат да проведат успешни информационни кампании.
5. Голяма част от неправителствените организации не са легитимни, поради което доверието в тях е много ниско.
6. Липсват знания за „активно гражданство“ като част от това се дължи на липсата на гражданско образование в училище и целодневните детски градини, тъй като образованието е в пряка връзка със сигурността. Необходимо е гражданите на Република България да се осъзнаят като активни граждани и да изискват добро отношение към тях и индивидуален подход.
7. Голяма част от представителите на изпълнителната и законодателна власт на местно и национално ниво, прикриват действителните проблеми и не

предприемат действия за тяхното решаване, което е възможно, тъй като няма достатъчно ефективни модели за гражданско участие и мониторинг.

8. Споделя се, че има немалко полицаи, които са част от силови структури и за съжаление техните методи за споделени и одобрявани от много граждани.
9. На местно, регионално и национално ниво „сигурността“ не се разглежда като мултидистиплинаруен проблем и липсват интегрирани политики за повишаване на личната сигурност.
10. Процедурите за граждански контрол и участие не касаят темата „сигурност“ или ако има такива, които позволяват достъп на гражданите то те са много малко, тъй като голяма част от информацията се счита за класифицирана.
11. Доверието в институциите е ниско и гражданите не подават сигнали за налични проблеми и рискове. От една страна това се дължи на предубеждение към администрацията и очаквания „да те бавят и да не ти свършат работа“, а когато проблемът на гражданина бъде решен бързо, то това се възприема като изключение, вместо като правило.
12. Липсват не само успешни, но и дългосрочни програми за превенция на национално ниво. Наблюдават се успешни модели на взаимодействие на местно ниво между неправителствени организации, образователни и местни институции, но те са по-скоро по инициатива на някоя от заинтересованите страни и са такива, поради желанието на партньорите, а не защото има политики в тази сфера.
13. Голяма част от програмите и плановете за действие на местно и областно ниво са формални и неефективни. Те съществуват, но в тяхното изготвяне не се включват представители на различни социални групи, а съществува практика да бъдат „спускани отгоре“. Липсва реална децентрализация и прилагане на подхода „отдолу-нагоре“.

„Това, че нещо съществува не означава, че работи и че причината за това е в нас.“

14. Хората са демотивирани и пасивни, което оказва пряко влияние върху ефективността на институциите на местно ниво. Голяма част от процедурите предвиждат реакция, само и единствено след подаване на сигнал. Превенцията не е приоритет на местните власти, а в голяма част от случаите липсва човешки и финансов ресурс за това. Именно поради тази причина се разчита основно на гражданите, които са пасивни или не познават процедурите за подаване на жалби и сигнали. Друг проблем, който бе споменат в контекста на пасивността на гражданите бе желанието „някой друг да ни свърши работата“ и най-вече нагласата „общината е длъжна, нали аз им плащам заплатите с данъците си“.

15. Липсва национална визия и стратегия за сигурност, където фокусът да е върху отделния човек и спецификите на отделните населени места.

„Липсват държавниците и държавническото мислене.“

„Липсва гражданско общество и когато се установи даден проблем, никой не реагира. Чакаме една институция да оправи всичките проблеми на гражданите.“

16. По-голямата част от служителите в държавните институции, не притежават необходимата квалификация за решаване на проблеми касаещи личната „сигурност“ и правене на политики на местно ниво в тази област.

17. Много важен проблем, който оказва пряко влияние върху доверието в институциите са недобросъвестните служители, злоупотребата с власт и политическите назначения.

„Това е политическа вакханалия!“

18. Съдебната система бе определена като преднамерена към служителите в МВР и когато свидетелстват в съда думата на служителя се противопоставя на думата на гражданинът, на когото е повдигнато обвинение и показанията на двамата са с една и съща тежест.

„Необходима е коренна промяна.“

19. Служителите в отделните институции не са овластени да вземат самостоятелни решения в ситуации, в които има риск за сигурността на хората. Известна самостоятелност имат служителите в МВР, но са зависими от социални служби, лечебни заведения, неправителствени организации и др.

20. Има сериозни проблеми с лица с психична болест и възрастни хора, които най-често стават жертви, а институциите трудно синхронизират работата си.

21. Една от основните причини полицията да не може да реагира адекватно е свързана с финансирането и правилното разпределение на средствата. Налаганите в последните години лимити на патрулните автомобили, абсолютно остаряла материална база, нулевото обезпечаване с материали за ежедневната работа и т.н. са фактори които директно оказват негативно влияние върху бързата и ефективна работа.

ИЗВОДИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПРОМЯНА

1. Да се утвърдят политики и реализират ежегодни обучения за граждани за развитие на умения за реакция в кризисни ситуации. От изключителна важност е обученията да целят повишаване на знания, развитие на умения, създаване на навиди и формиране на убеждения по отношение на сигурността. Един от основните резултати, които трябва да се целят е гражданите да знаят в различни ситуации към кои организации и/или институции да се обърнат.

„Пропиляхме поколения, а сега трябва много бързо да наваксаме. Правим малки неща и всеки се старее, но с какво да започнем на национално ниво, така че да има реална промяна?“

2. Да се провеждат обучения за професионално ориентиране и кариерно развитие и да се представят професиите „пожарникар“, „полицай“ и „спасител“. Часовете по безопасност на движението, реакция при бедствия и аварии и часовете на класния ръководител да се провеждат реално, а не про-форма и децата да научават каква е ролята на отделните институции и как да действат в различни ситуации.

„Колко от младите ще станат полицаи? Не мога да ви кажа, а и никой не знае, но това има отношение към доверието в тази институция.“

Служители в МВР, в т.ч. ПБЗН да започнат да работят директно с децата и подрастващите, за да се създаде доверие и да се промени отношението към институцията и да се премине от страхопочитание към грижа за отделния човек.

„Образоваността, а не парите са ключът към нашата обща сигурност.“

3. Необходимо е да се развие експертиза сред служителите в различните институции и ведомства за изготвяне и прилагане на интегрирани политики за повишаване на личната сигурност на гражданите.
4. Необходимо е да се ускорят съдебните процедури и да се промени съдебната практика при изслушване на полицейски служители в тяхна полза. Освен това, от изключителна важност е да се съкрати времето от извършване на престъпление до произнасяне на решение на съда. Това може да се постигне, като да се съкратят сроковете, да се промени начина на разследване и събиране на доказателства и набиране на свидетелските показания. Така ще се повлияе положително за по-бързото и качествено приключване на разследването и самите дела.
5. За да се промени средата за сигурност е необходимо:
  - а. Да се спазва закона и премахне усещането за безнаказаност;

- b. Да има добра и ефективна координация между отделните институции;
  - c. Да има комуникация между институциите и изготвяне на общи програмни документи;
6. Предложенията за промени в ЗМВР да се обсъждат с граждански и професионални организации и да се приемат с квалифицирано мнозинство от НС.

„Равнището на сигурност е предпоставка за икономическата стабилност.“

7. Да се провеждат периодични срещи между лица на управленски позиции на местно ниво, в т.ч. директори на регионални дирекции по заетост, социално подпомагане, кметове и др., които да имат за цел повишаване на тяхната квалификация и споделяне на добри практики за справяне с конвенционална престъпност, зависимости и др. на местно ниво.
8. Да се насърчава сътрудничеството, а не конкуренцията между отделните институции и служителите да работят в екип. Необходимо е да бъде направен анализ на всеки един служител, който има отношение по темата „сигурност“ за това кои са неговите силни и слаби страни като експерт. Да се изготвят критерии за измерване на качеството на сигурността, като един от критериите да е пряко свързан с доверието в институциите.
9. Да има нормативно регламентиране на отношенията между ОДМВР и неправителствените организации на местно ниво. Подобно регламентиране може да има и на национално ниво. По този начин ще има визия за съвместна работа и разпознаваемост на неправителствените организации, по отношение на различните ситуации, в които гражданите се чувстват несигурни. От изключителна важност е и да се регламентират сферите на сътрудничество между МВР и местна власт, тъй като към момента няма законодателна база и споразумение, на което да могат да стъпят. Това би могло да стане в специални стратегически документи, изготвени на местно ниво, в които се регламентират приоритетите и сферите на сътрудничество, но може да е и в национална стратегия, която да зададе основната рамка за сътрудничество на местно ниво. Възможно е да се създадат комисии в населените места с високи нива на конвенционална престъпност и да се прилагат специфични мерки, съобразени с реалната среда за сигурност. На база на подобни стратегически документи могат да се изготвят годишни планове, които да бъдат публикувани на сайтовете на съответните институции и консултирани с гражданите.

„Да не се връзват ръцете на полицията. Ние осакатяваме репресивния орган.“

10. Да се създадат звена за самоохрана, които се лицензират и финансират от общината и които да се разположат в районите с по-висока престъпност или

нарушения. По този начин ще се действа превантивно и сигурността на гражданите ще се повиши.

11. Да се утвърдят реално действащи механизми за събираемост на глобите за нарушаване на обществения ред на местно ниво.

„Ролята на полицията е да се бори с изключенията, а ние ги караме да създават правила.“

12. Необходимо е да се започне процес за идентификации на проблемите в сферата за сигурност на местно ниво, да се дефинират параметрите на услугата „гражданска сигурност“ и функциите на всяка една от институциите, да се определят индикатори за измерване на качеството и след това да се изготвят национални програми и стратегии. Лидерството на подобен процес може да е на неправителствените организации, които получават финансиране на свои дейности от общините.

13. Необходимо е да има обединяване на усилията и да се спре работата на парче. Важно е да се изготвят местни стратегии и методики за решаване на проблемите на сигурността, съобразени с реалната ситуация и проблеми.

„Всеки човек е бил или свидетел или обект на насилие, но знаете ли колко сигнализират? По-малко от 10%. Хората не са само пасивни. Хората се страхуват, защото не знаят какво ще им се случи като подадат сигнал. В малките населени места всички се познават. А всички знаем, че после те „влачат“ с години по съдилища.“

14. Срещите на обществените съвети и обществените обсъждания да се провеждат във време, което е удобно за гражданите, а не за служителите в държавните институции. Да има възможност предложения да се набират през социални мрежи и електронни имейли и след това да се получава обратна връзка защо дадено предложение е отхвърлено.

„Важно е да има човечност и разбиране от страна на институциите.“

15. Да се подобри работата на МВР, чрез въвеждането на електронни услуги и повишаване на прозрачността и отчетността на институцията на национално и областно ниво. Необходимо е да има комплексен подход на принципа „управление на случай“. Важно е услугата „гражданска сигурност“ да бъде унифицирана за територията на цялата страна, а също така да има уеднаквяване на нормативната база на общинско ниво по този проблем.

„Какво ни събра? Крайгълният камък е полицията!“

16. Необходимо е да се промени цялостната парадигма на функциониране на институциите и да спре да се насажда страхопочитание, а да се насърчава партньорство. Представителите на институциите трябва да са близо до хората и

да бъдат достъпни. Отчетите за дейността и постигнатите резултати, както и плановете за последващи периоди, освен да се публикуват на сайтовете на институциите е необходимо да бъдат обсъждани с широката общественост, а преди това е важно да има периода за набиране на предложения от гражданите.

17. Да се повиши доверието в институциите и да се разглежда като социален капитал. Важно е гражданите да знаят, че когато сигнализират за нарушаване на права или за някое престъпление, институцията ще реагира. Гражданите се чувстват безпомощни и сами и именно заради това е важно да се предприемат мерки за повишаване на доверието в институциите, които носят отговорност за средата за сигурност.
18. Една от основните потребности е гражданите да виждат полицаи в населените си места и да се срещат с тях. По този начин самите служители ще се запознаят по-добре със ситуацията, ще установяват потенциалните конфликти и ще могат да предприемат мерки за превенция.
19. Услугата „гражданска сигурност“ трябва да е про-граждански ориентирана, тъй като средата за сигурност не може да се подобри без участието на гражданите в този процес. Необходими са интегриран подход и политики. Да се реализират кампании за промяна на нагласите по отношение на сигурността и услугата „гражданска сигурност“. Важно е гражданите да се идентифицират с проблема, каузата или определена личност и да разпознаят себе си.
20. Да се даде възможност на общините и областните дирекции на МВР да участват в определяне начина на разходване на финансови средства и определяне на приоритетните области на местно и областно ниво. По този начин ще се даде възможност за прилагане на интегриран подход за повишаване на личната сигурност и превенция на различни престъпления и противообществени прояви.

„Промяната в нас е най-важната промяна и трябва да започнем с нея! След това да продължим на ниво село, община, област и държава. Необходими са общи усилия. Ако не го направим, означава да се скрием и да абдикираме, а това при настоящата несигурност е престъпление.“

ВМЕСТО ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Един от основните въпроси, на които е необходимо да се намери отговор е „От къде да започнем?“. Ясно е, че връзката между граждани и институции е прекъсната. Факт е, че живеем в изключително несигурна и неспокойна среда, но кое е нещото, което да започнем да правим?

Да работим за промяна в образованието и образователната система, защото децата и младежите не познават рисковете на съвременното, не се учат как да бъдат активни и ангажирани граждани и не знаят как да реагират в различни ситуации?

Да насочим усилията си към неправителствените организации и да установим кои са легитимните и заедно да започнем промяната?

Да дадем личен пример като активни граждани и да показваме нетърпимост към всяка институция, която със своето действие или бездействие създава риск за нашата сигурност?

Да изследваме още по-задълбочено потребността „сигурност“ и на удовлетвореността от услугата „гражданска сигурност“?

Да инвестираме време в провеждането на информационни кампании за личната сигурност и колко важно е да реагираш и да вземеш отношение, вместо да подминеш и да си затвориш очите?

Да насочим усилията си към промяна на съдебната система и начина на работа и взаимодействие между институциите?

Да напомним на тези, които вземат решения на местно, регионално и национално ниво, че тяхната роля е да удовлетворяват нашите потребности и да ги променим?

Да окажем натиск върху превенцията, а не върху разкриваемостта?

Да преосмислим ролята и функцията на МВР и да придадем нов смисъл на тази институция?

Да показваме добрите практики и успешни модели за по-добра сигурност на местно, регионално и национално ниво?

Да изготвим национална стратегия за сигурност, в чийто център да е отделният човек и неговите потребности?

„Ние сме хората, които се грижат за тези, които се грижат за нашата сигурност и от нас самите зависи нашата сигурност.“

ФОНДАЦИЯ „ОБЩЕСТВО И СИГУРНОСТ“

София 1000, ул. Иван Вазов 42, ет.2, оф. 7, тел/факс 02 983 44 45, e-mail: ssf@ssf-bg.eu, www.ssf-bg.eu

Уважаеми Дами и Господа,

Настоящата анкетна карта има за цел да се проучат нагласите и разбиранията по отношение на сигурността и мерките, които е необходимо да се предприемат, за да се повиши качеството на услугата „гражданска сигурност“, както и какви са необходимите условия, които трябва да се създадат, за да се повиши ефективността и качеството на работа на институциите, които се грижат за удовлетворяването на тази базисна потребност.

Анкетата е анонимна, а резултатите ще бъдат обобщени и представени на национален форум, пред представители на различни институции и ще послужат за изготвяне на предложения за промяна на конкретни политики на местно и национално ниво.

1. Чувствате ли се сигурни и спокойни за себе си и своите близки?

- Да   Не   Друго.....

2. Ако съпоставите настоящата ситуация, по отношение на личното Ви усещане за сигурност, с тази през 2010г., как се чувствате в момента?

- По-сигурен   По-несигурен   Еднакво сигурен   Еднакво несигурен
 Не мога да определя   Друго.....

3. Коя е институцията, на която разчитате да Ви прави по-сигурни? (до 3 отговора)

- Полиция   Пожарна   Спасители   Съд
 Прокуратура   Народно събрание   Общинска администрация
 Областна администрация
 Доброволни отряди, които са се самоорганизирали по места
 Неправителствени организации   Не вярвам на никого, разчитам само на себе си
 На приятели и познати, които са на властови позиции
 Друго .....

4. Кои са престъпленията, на които се притеснявате, че има най-голяма вероятност да станете жертва ? (до 3 отговора)

- Убийство   Посегателство и нанасяне на телесна повреда
 Кражба и грабеж   Отвлечане и противозаконно лишаване от свобода
 Измама   Изнудване   Бездействие на институциите
 Корупция   Друго .....

5. Какво Ви е необходимо, за да се чувствате по-сигурни?(до 3 отговора)

- Да знаете какво да правите в различни ситуации.
 Да познавате районния си инспектор.
 Да виждате по-често полицейско присъствие.
 Да има функциониращи доброволчески отряди към общината.
 Да притежавате необходимите умения, така че да решите проблемите си сам.

- Да се подобри и ускори работата на МВР, съд и прокуратура.
- Да се приемат по-строги мерки за извършителите на престъпления.
- Да се промени цялостно работата на институциите и да насочат усилията си върху реална превенция и разкриваемост на конвенционалната престъпност.
- Правоохранителните органи и местни институции да съдействат и сътрудничат на гражданите.
- Друго .....

6. В последните 5 години бил(а) ли сте жертва/свидетел на престъпление?

- Да, бях жертва (Беше ли разкрито престъплението? Да Не)
- Да, бях свидетел (Беше ли разкрито престъплението? Да Не Не знам)
- Не

7. Кое е най-важното нещо, което трябва да се направи, за да се повиши сигурността на гражданите? (до 3 отговора)

- Да се промени и реформира МВР Да се промени работата на съд и прокуратура
- Да се подобри взаимодействието между институциите
- Да се включат в местните и националните стратегически документи, мерки, които да предвиждат участие на гражданите в тяхното изготвяне
- Да се повиши информираността на гражданите за ролята на различните институции и как да реагират във всякакви ситуации
- Да се сформират обществени съвети, които да наблюдават изпълнението на политиките за сигурност на местно и национално ниво
- Друго .....

8. В какъв тип населено място живеете в момента?

- Столица Областен център Общински център Село Вилна зона

9. Какъв е Вашият пол?

- Мъж Жена

10. В коя възрастова група попадате?

- под 18 години 19-25 26 -35 36-45 46 -55 над 55

БЛАГОДАРИМ ВИ ЗА СЪДЕЙСТВИЕТО!